

DEN KOMMUNISTISKA INFILTRATIONEN OCH FLYKTINGARNA

Av *TADEUSZ NORWID*

ANVÄNDANDET av olika slag av nationella minoriteter för kommunismens ändamål är inte något nytt. Strax efter den ryska revolutionen och efter det första världskriget utarbetade Komintern en speciell taktik för utnyttjande av motsättningsarna mellan dessa minoriteter och autoktonerna i syfte att bygga ut sina positioner. Denna taktik har framgångsrikt tillämpats i länder med blandad befolkning som t. ex. Polen, Rumänien, Ungern, Grekland, Tjeckoslovakien och särskilt i Främre Orientens länder, där de armeniska minoriteterna gjort kommunismen ovärderliga tjäns-ter.

Europas etnografiska ansikte har förändrats betydligt efter det andra världskriget. I dagens västra Europa existerar inte några större politiska problem, förbundna med nationella minoriteter. Dessa minoriteter var typiska huvudsakligen för Östeuropa och Balkan, i länder vilka nu tillhör den sovjetryska maktsfären och regeras av kommunistpartier.

I västern har man lätt glömt det faktum, att det kommunistiska systemet i flertalet satellitländer såsom Polen, Rumänien, Ungern,

Tjeckoslovakien och Östtyskland, inte är ett resultat av spontana revolutioner utan har importerats österifrån på ryska bajonettspetsar. Kommunistpartierna i dessa länder hade under åren 1945–1948 inte någon som helst chans att erövra maktmonopol utan Sovjets stöd. Kommunismen infördes där med våld, trots att befolkningarnas överväldigande majoriteter var negativt inställda både till kommunismen och till Sovjet. Denna negativa inställning var lika kraftig som motståndet mot den nazistiska ockupationsregimen i östra Europa under andra världskriget. Motståndet berodde inte endast på de östeuropeiska folkens naturliga strävan efter att återfå statligt oberoende av samma art som mellankrigsårens.

Det egentliga motståndet baserade sig inte minst på motviljan mot totalitära administrationsformer, typiska både för det nazistiska och det sovjetryska systemet, system som var såväl okända som väsensfrämmande för befolkningen i denna del av Europa.

Resultatet av detta motstånd blev en ovanligt stor politisk emigration från dessa länder västerut,

både under och efter kriget. Man saknar hittills säkra statistiska data beträffande omfattningen av denna emigration. Vanligen använder man dock trovärdiga uppskattningssiffror. Enligt dessa summariska uppskattningar, beräknas den politiska emigrationen från Polen till Västeuropa och Amerika (de tvångsdeporterade ej inräknade) uppgå till 1,5 miljoner människor. Antalet av samma slags emigranter från Östtyskland efter 1945 uppskattas på säkra grunder till 3 miljoner människor. Från Ungern emigrerade efter revolutionen 1956 cirka 300 000 människor och från de baltiska staterna efter 1940 cirka 250 000. Av dessa uppskattningssiffror framgår, att den politiska emigrationen från länderna bakom järnridån utgör en företeelse av format och att den, som en följd härav, måste skapa en rad problem i de länder som tagit emot flyktingmiljonerna.

Till skillnad från den ryska emigrationen 1918–1920 har inte emigrationen från satellitländerna haft klasskaraktär. Den har inte bestått av f. d. privilegierade klasser, vilka genom kommunistrevolutionen berövats sin ställning. Tvärtom, i emigrationen från satellitländerna och de baltiska länderna är alla befolkningsskikt representerade i proportioner, motsvarande de som fanns klasserna emellan före kriget. Den sovjetryska och nazistiska propagandans framhävanden av att denna emigration utgör en slags

flykt av den nationella elit, vilken berövats sina privilegier, stämmer helt enkelt inte med fakta. Även en ytlig granskning av de politiska emigranternas struktur inom större grupper leder till konstaterandet, att en stor majoritet består av bönder, arbetare och småborgare. Endast en obetydlig bråkdel av dem tillhör den politiskt aktiva intelligentsian eller den f. d. besuttna klassen.

Detta är ett viktigt konstaterande, ty kommunistpropagandan försöker nu påtvinga hela Västeuropa åsikten, att efterkrigstidens politiska emigration från satellitländerna och Balticum utslutande består av reaktionära och framstegsfientliga element, vilka blev deklarerade genom revolutionen.

Krigstids- och efterkrigstidens politiska emigranter har i sina nya länder i allmänhet behållit sin egenart. I allmänhet har de inte heller beblandat sig med de äldre emigranter, som hade ekonomiska motiv för sitt utvandrande. Polska politiska flyktingar i Västtyskland, Frankrike och England lever exempelvis fortfarande för sig själva utan att ansluta sig till den betydligt större gruppen av förkrigsemigranter. Förhållandet är detsamma i USA, där det redan före 1939 fanns sex miljoner amerikanska medborgare av polsk härstamning. Den nya polska emigrationen till USA har bildat sina egna sociala och politiska föreningar och kontakterna mellan dem och den gamla

emigrationen är obetydliga. Enligt emigranternas rätt allmänna uppfattning är det emigrationens motiv som bestämmer flyktingens plats i den sociala hierarkien, inte endast bland hans egna utan också i det nya landet. Flyktingarna anser, att politiska motiv utgör en bättre legitimation inför de nya värdfolken än ekonomiska. Det faktum att värdfolken ofta inte alls delar denna synpunkt verkar inte nämnvärt påverka denna flyktingarnas inställning. Men man förstår väl, att just flyktingarnas sätt att värdera sina emigrationsmotiv utgör en av de första motsättningarna — och måhända den viktigaste — mellan dem och värdfolken.

Det är klart, att detta inte är den enda komplikationen mellan flyktingarna och värdfolken. Det finns flera av olika art, särskilt under flyktingens första anpassningsperiod.

Dessa motsättningar har tilldragit sig de kommunistiska taktikernas uppmärksamhet. Dessa taktiker är tränade att spela på motsättningarna mellan urbefolkningar och nationella minoriteter. På grund av att sådana minoriteter saknas i dagens Västeuropa, har kommunisterna börjat behandla flyktinggrupperna (både de politiska och de ekonomiska) som ett slags ersättning för nationella minoriteter på den kommunistiska infiltrationens schackbräde. Dessa grupper utsätts för särskilt kraftig

propaganda och infiltration för att påskynda de processer, som skall förvandla flyktinggrupperna till de nationella minoriteternas ersättning. Kommunisterna utgår i princip från förutsättningen, att stärkt nationellt medvetande hos en flykting försvagar hans lojalitetskänsla gentemot värdstaten. Detta skapar bättre förutsättningar för att hos flyktingarna underhålla den känslomässiga lojaliteten mot deras egna länder. Man räknar med att den sistnämnda typen av lojalitet så småningom skall komma att omfatta även de nuvarande kommunistregeringarna i flyktingarnas hemländer och som en följd därav även kommunismen som sådan. Målet är att vinna största möjliga antal individer i flyktinggrupperna för partiet och för samarbete med kommunismen i dess kamp mot den fria världen.

Denna summariska behandling av alla flyktingar hindrar inte kommunisterna från att noggrant skilja mellan politiska och »ekonomiska» emigranter. De vanliga ekonomiska flyktinggrupperna utgör ur kommunisternas synpunkt en miljö som är mycket mera tillgänglig och lättare att preparera. De vanliga emigranterna i första eller andra generationen har ofta redan förlorat sitt med hemlandet förbundna politiska medvetande. De är inte mera orienterade i sina hemländers aktuella politiska problem. De lever på gränsen mellan den problematik som orsakade de-

ras emigration och den aktuella problematiken i deras nya länder.

Förkrigstidens ekonomiska emigration från Östeuropa bestod nästan uteslutande av okvalificerade arbetare, vilka i sina länder tillhörde de lägsta klasserna. Därför hade de särskilt stora svårigheter att anpassa sig till de mera avancerade miljöerna i sina nya länder. Till följd därav händer det ofta, att dessa flyktingar inte ens i andra generationen känner sig helt integrerade med sina värdfolk. Därför utgör flyktingar av denna typ ett särskilt tacksamt arbetsfält för den kommunistiska propagandan. Den spelar oftast på nationella sentimentala strängar, nostalgi och känslan för sociala oförrätter, vilket bottnar i själva det faktum att flyktingarna nödgats söka sitt levebröd i utlandet. Därför är kommunisterna intresserade av att så länge det är möjligt uppehålla flyktingarnas nationella egenart. Taktiken går ut på att så småningom sätta likhetstecken mellan den nationella egenarten och det sociala missnöjet å ena sidan och den kommunistiska världsåskådningen å den andra. Därför anstränger sig kommunisterna att försvara flyktingarna mot avnationalisering. Men detta försvar går på de kommunistiska intressenas och inte på den nationella patriotismens linje.

Då det gäller den andra gruppen, de politiska flyktingarna, är kommuniststaternas inställning till denna en helt annan. Enligt de

kommunistiska staternas lagstiftning är själva det faktum att en flykting lämnat sitt land illegalt ett brott. Politiska motiv till flykten, dvs. motvilja eller fiendlighet mot kommunismen, gör brottet mera kvalificerat, jämförbart med högförräderi. Men alla politiska flyktingar betraktas inte av sina kommunistregeringar i hemländerna på samma sätt. Man skiljer mellan sådana som har en aktiv politisk attityd och öppet tar avstånd från och bekämpar kommunismen och sådana som nöjer sig med en passiv attityd och inte visar några tecken på offentlig politisk aktivitet.

Kommunistländernas på flyktingfrågor specialiserade agenter med verksamhetsfälten förlagda utomlands eftersträvar att sammanlänka den passiva gruppen bland de politiska flyktingarna med den gamla ekonomiska emigrationen. På så sätt kan de aktiva politiska flyktingarna isoleras och den miljö, där de kan utöva sitt inflytande, krymper. De politiskt aktiva flyktingarna behandlas av dessa agenter som fiender på grund av den skadliga verksamhet, som dessa människor utövat och utövar då det gäller kommunismens bekämpande i den fria världen under efterkrigstiden.

I västern existerar en tendens till underskattning av dessa politiska flyktingars insats. Men kommunisterna begår inte detta fel, trots att de gör allt för att nedvärdera de

politiska flyktingarnas verksamhet i de fria länderna. Det räcker med att påminna om att nästan alla informationer om de inre förhållandena i Sovjet och satellitländerna som nått västern under efterkrigstiden levererats av politiska flyktingar från dessa länder.

Ursprungligen misstrodde och bagatelliserade man i västern flyktingarnas vittnesmål, särskilt under perioden 1945–1950 (före Korea-kriget). Denna misstro underblåstes av skicklig kommunistpropaganda. Nu hör denna period snarast till det förflutna. I västern börjar man alltmera uppskatta de politiska flyktingarnas verksamhet, vilken inte endast avslöjat många sanningar om händelserna bakom järnridån utan också bidragit till att varna den fria världen för den kämpande kommunismens faror. I kommunistländerna har man inte förbiset det förhållandet att så gott som all litteratur om Östblockets och kommunismens sociala och politiska innebörd är politiska flyktingars verk.

Aktivister, arbetande på den världskommunistiska fronten, är i högre grad utbildade enligt Clausewitz' än Marx' doktrin. Enligt deras åsikt förorsakar aktiva politiska flyktingar från östblocksländerna det kommunistiska lägretskador och förluster som är analoge med dem spionerna åstadkommer under krigstid. Om denna inställning vittnar tillfredsställande de med taggtråd och kulsprutor ut-

rustade kommuniststatsgränserna, då och då förekommande kidnappning av vissa särskilt skadliga flyktingar i fria länder och kommunismens kompromisslöst fientliga inställning till alla politiska flyktingar från östblocksområdet.

Jag anser, att det bör vara svårt för en genomsnittsmedborgare i ett västeuropeiskt land att förstå de mångsidiga problem, som politisk efterkrigsemigration de facto utgör i de fria länderna utan den ovan anförda, allmänna inledningen. Värdfolken är mycket sällan intresserade av interna flyktingproblem i sina länder. De brukar betrakta de ännu inte anpassade medmänniskorna i sina länder något von oben och de är benägna att tålmodigt vänta tills anpassningsprocessen avslutats. Det är mycket få personer i västerlandet som anar, vilken betydelse de politiska flyktingarna har i det nu pågående kalla kriget och den s. k. ideologiska kampen och vilket hänsynslöst krig som förs mot dessa flyktingar av deras landsmän, vilka på en gång är funktionärer i deras respektive hemlands säkerhetstjänster och världskommunismens agenter. Graden av fientlighet och hänsynslöshet i denna ideologiska kamp är i regel betydligt högre än graden av fientlighet i det nationella kriget av den gamla typen. Dessa problem ter sig lika i alla Europas länder (och även utanför Europa) överallt där det existerar organiserade grupper av aktiva po-

litiska flyktingar. De skillnader som finns är av kvalitativ, inte kvantitativ art. Schemat är överallt detsamma: de utländska agenternas infiltration är starkt riktad mot den vanliga ekonomiska emigrationen som en landsmannamiljö. Det är gynnsammare att bearbeta denna än värdfolken. För de sistnämnda intresserar sig de inhemska kommunistpartierna. Kommunisterna håller styvt på denna kompetensfördelning.

Faserna i agenternas arbete är följande: 1) att hos denna typ av emigranter väcka förtroende som till en landsman och patriot, 2) att övertyga emigranten om att hans känslor är starkare bundna till hemlandet än till det nya hemlandet, 3) att övertyga honom om tendensen hos värdfolket att vilja förorätta och diskriminera honom, 4) att övertyga honom om att han är offer för sociala orättvisor och politiska missförhållanden, 5) att inbilla honom att inträde i kommunistpartiet är den enda rätta lösningen. Då emigranten redan är kommunistpartimedlem eller sympatisör, genomgår han ett annat slag av bearbetning, vilken gör honom duglig för eventuella framtida arbetsuppgifter av skilda slag i femtekolonnen.

De element som främst hindrar kommunisterna från att infiltrera de vanliga emigranterna är de politiska emigranterna och deras organisationer. I verkligheten utför dessa organisationer ett för värd-

folken långt mera nyttigt profylaktiskt arbete än vad ländernas myndigheter är i stånd till.

Min erfarenhet och mina observationer bygger på egna upplevelser och insikter i de polska politiska emigrantorganisationernas liv i Sverige under de senaste femton åren. Under denna tid har jag fått intrycket, att det svenska samhället vet mycket litet om vad som i verkligheten förekommer i denna miljö och än mindre intresserar sig för detta. Man anar inte det rätta sammanhanget.

Genom andra politiska emigrantgrupper, baltiska och ungerska, har jag erfarit, att förhållandena där är likartade. Man har i Sverige inte klart för sig hur noggrant och väl den politiska emigrationen från öster är kartlagd och hur noggrant observerad den är av utländska kommunistagenter. Hur många kunskapare som varje sådan agent har inom de politiska flyktingmiljöerna, hur väl satellitstaternas beskickningar, konsulat och handelsmissioner känner till alla flyktingadresser av betydelse och hur noggrant de noterar minsta ändring i varje adress och telefonnummer, känner endast flyktingarna själva till. Det svenska systemet att hemlighålla alla kända flyktingadresser är en i sig själv riktig princip — men man bör inte ha illusionen att den är effektiv.

Denna kännedom om de politiska flyktingarnas miljö underlättar för de utländska agenterna att

bekämpa flyktingarnas organisationer, splittra dem och intrigera sönder dem, vilket ofta gör flyktingarnas tillvaro till rena helvetet med anonyma brev, telefonterror, falska anklagelser, ryktessprideri etc. Man kan inte förneka, att denna kommunisttaktik mot de politiska flyktingarna är effektiv och att deras organisationer successivt håller på att försvagas och deras inflytande att minskas. Det är inte underligt: agenterna förfogar över obegränsade medel för sitt arbete, de har större rörelsefrihet än vanliga, arbetande människor och de är väl utbildade specialister i sitt yrke. Flyktingorganisationerna däremot är finansiellt svaga och får inte stöd från något håll om man inte räknar med de vackra fraser, som man då och då kan läsa i tidningarna, oftast på flyktingarnas hemlandsspråk.

Majoriteten av svenskar tror, att då den politiska flyktingen blivit väl behandlad i Sverige, accepterad av svenska bekanta, då han fått ett hyggligt arbete, tak över huvudet och till på köpet en svensk fru eller fästmö, så upphör som genom ett trollslag hemlandets alla problem och alla politiska band med det f. d. hemlandet att existera för honom. Detta är att förenkla saken. I verkligheten är det så, att ju äldre och mera bildad den politiska flyktingen är, desto svårare är hans avnationalisering och integrering med det svenska samhället. Trots splittringen mellan olika städer och

tätorter, trots att det i flertalet fall endast gäller små politiska flyktinggrupper av samma nationalitet på varje plats, behåller dessa grupper sina egenarter, åtminstone i den första generationen. Först den andra generationen har förutsättningar att totalt införlivas med samhället. Om man antar, att genomsnittsåldern för en politisk flykting i Sverige är 30 år, så måste man, grovt räknat, kalkylera med att denna flyktingarnas egenart kommer att kunna bevaras ännu 20-30 år framåt, måhända ännu längre om man räknar med nya flyktingvågor. Kommunisterna vet detta och genomför därför sitt arbete systematiskt, utan brådska och på lång sikt.

Mot bakgrunden av det för mig bäst kända polska exemplet skall jag söka skildra de förhållanden som existerar mellan polska politiska flyktingar och kommunist-agenter som intresserar sig för dem. Det polska exemplet är det bästa i detta fall, därför att Polen sedan 1956 är det enda satellitland, där alla sorters flyktingar har teoretisk möjlighet att besöka sina familjer i hemlandet och att även ha sina närmaste från Polen på besök i Sverige.

De agenter, som sysselsätter sig med bearbetning av de polska politiska flyktingarnas miljö, har sin bas i beskickningen, på konsulaten och i av dessa myndigheter kontrollerade firmor, vilka ibland har svenska skyltar. Agenterna är väl

camouflerade och blandade med den mycket överdimensionerade personalen i dessa institutioner. Flera gånger har det konstaterats och bekräftats av flyktingars vittnesmål att samma agenter som i Sverige betraktades som helt vanliga tjänstemän efter sin återkomst till hemlandet arbetar som regelrätta funktionärer inom säkerhetspolisen. Man kan knappast ha några illusioner då det gäller denna polismakts samarbete och kontakter med den sovjetryska säkerhetspolisen och med världskommunismens aktiva centra, vilka fungerar på partiets organisatoriska bas.

Internt är dessa agenter organiserade enligt samma principer som particellerna. De utgör en fullständigt oberoende grupp under ledning av en person, som oftast har diplomatisk status och är sysselsatt med kulturfrågor. De största aktivitetsmöjligheterna har de agenter, vilka uppträder under skylten som tjänstemän vid konsulatet.

Flyktingarnas passfrågor är inte reglerade enligt klara principer. Ett exempel: majoriteten av de politiska flyktingar, vilka sommaren 1958 hoppade av i Stockholm från den polska turistbåten »Mazowsze», har ännu denna dag polska pass. Utlänningskommissionen tillerkände dem asylrätt men vägrade ge dem främlingspass. Detta skapar ett skäl för de polska konsulatens legitima intresse för dessa politiska flyktingar, vilka är både an-

tikommunistiska och i opposition mot den polska regimen. Konsulatet betraktar dessa avhoppare med polska pass på samma sätt som alla andra polska medborgare, vilka på legala pass och visum befinner sig i Sverige. På så sätt har kommunistagenterna alla möjligheter att knyta personliga kontakter med dessa flyktingar, rätt att känna till deras adresser och möjligheter att utöva alla tänkbara påtryckningar på dem.

På så sätt kan dessa flyktingar och avhoppare med polska pass utgöra en bekväm och effektiv förmedlingslänk till alla andra polska emigranter.

Dessa kontakter har i allmänhet trevliga och attraktiva former, åtminstone i början. Konsulatens agenter och deras medarbetare arrangerar i olika svenska städer och tätorter gemytliga, ganska »våta» och helt kostnadsfria mottagningar, föreläsningar om det moderna Polen, propagandabetonade filmföreläsningar etc. Många flyktingar, särskilt ute i landsorten, översvämmas av polska tidningar, tidskrifter och böcker med en klart pro-kommunistisk tendens men samtidigt försedda med en lockande ton av folklore. Även denna litteratur kommer alldeles gratis. Denna process pågår sedan några år tillbaka i så gott som hela Sverige. Det hela tillgår så, att en lördag i en stad eller tätort stannar en bil med CD- eller CC-märke (på sistone har man börjat använda trafiknummer

för att inte väcka svenskarnas uppmärksamhet) i närheten av för agenterna välkända flyktingars dörrar. Innanför dessa dörrar överlägger man om vad som skall göras, hur man skall samla de övriga flyktingarna. Samtidigt informeras man om vad som sedan sist förekommit i flyktingarnas miljö. De flyktingar, som visar sig mindre intresserade av attraktionerna, kan också tämjas. Väl klädda och salongsfäiga personer går från den ena flyktingdörren till den andra, bjuder in sig, presenterar sig och inleder en liten vänskaplig visit. Sällan är det så, att värden har karaktär och energi nog att kasta ut dessa besökare, bland vilka det också kan finnas damer. Värden anser sig också vara salongsfäig och han vill inte vara oartig mot högt uppsatta och bildade landsmän, vilka därtill vill bjuda honom på något trevligt arrangemang. Det är därför inte underligt, att sådana besök ofta ger resultat.

Förevändningen för sådana besök kan vara vilken som helst, legitimt intresse för en undersåtes öde, kulturellt samarbete, vilja att hjälpa eller något annat. Hösten 1959 sökte exempelvis polska konsulatstjänstemän upp övergivna polska gravar i några dalastäder. Denna berömvärda omtanke om glömda polska gravar i Mora eller Orsa har, såvitt jag vet, inte förvånat någon svensk.

Det gäller inte endast att skapa goodwill för den nya polska kom-

munistregimen utan också att diskriminera de politiska flyktingar som är organiserade i egna föreningar och som har en kompromisslös politisk hållning. Dessa polacker framställs som personer vilka antingen är omoraliska eller är den amerikanska eller svenska polisens spioner. Dessutom karakteriseras de som landsförrädare, fiender till Polen och i bästa fall som indolenta och löjliga individer. Målet är att splittra och förstöra flyktingarnas personliga förbindelser med de politiska flyktingarnas organisationer och eventuellt också förstöra dessas lokala avläggare.

Det gäller just de föreningar, som strävar efter att bevara en stark skiljelinje mellan de s. k. fria polackerna och de s. k. pro-regim-polackerna. Båda dessa grupper existerade ännu för kort tid sedan totalt utan förbindelse med varandra uteslutande på grund av skillnaden i politisk hållning. En flykting tillhör antingen den ena eller den andra gruppen. En fri polacks umgänge med en s. k. pro-regim-polack har till följd att han elimineras ur sin miljö. Man kan vara antingen vit eller svart, inte grå. Det är klart, att kommunistagenterna bekämpar denna skiljelinje, vilken förhindrar deras tillträde till de politiska flyktingarnas miljö och överhuvud taget försvårar agenternas rörelsefrihet och verksamhet.

I det svenska samhället har man

i allmänhet ingen kännedom om att just denna skiljelinje utgör ett permanent skäl — i grund och botten den enda orsaken — till alla dessa gräl, intriger och splittringar i tusentals variationer, för vilka emigrantmiljöerna är kända. Men utgången av denna inbördes kamp om skiljelinjens renhet bör inte vara totalt likgiltig för Sverige ur säkerhetssynpunkt. Möjligen är det dessa gräl och intriger som avgör frågan om hur stark den utländska femtekolonnen i Sverige kommer att vara i händelse av krig. Man bör komma ihåg, att den s. k. frie polacken i allmänhet är lojal mot Sverige. Han har redan avstått från tanken på att återvända till sitt land och erkänner Sverige som sitt nya fosterland. Däremot är en s. k. regimpolack i regel mera lojal mot kommunistregimen i sitt land. Han kan alltid återvända.

Det är därför som de polska föreningarna för politiska flyktingar utgör kommunistagenternas mål nummer ett. Om hur långt bekämpandet av dessa föreningar går, vittnar för mig kända exempel på att kommunistagenter förklarat sig villiga att betala hundra kronor kontant till flyktingar, som vill utträda ur dessa föreningar. Sådana förslag har förekommit i Falun och Borlänge. Kommunistagenterna vill förrinta de nu existerande föreningarna för polska politiska flyktingar och ersätta dem med andra föreningar, byggande på alla sorters emigranter och underställda agen-

ternas kontroll. Det är också karakteristiskt, att dessa agents aktivitet bland de polska flyktingarna är intensivast i hamnstäder som Stockholm, Göteborg, Malmö, Gävle och stora industricentra som Västerås, Eskilstuna, Borlänge, Falun, Jönköping etc. Och säkert inte utan skäl.

Polackerna utgör i Sverige en relativt liten flyktinggrupp, omkring 3 000 om man inte tar hänsyn till passens art. Därav är cirka 600 organiserade i de fria polackernas föreningar. Men man bör inte glömma, att det i Sverige finns betydligt flera större flyktinggrupper från Östeuropa. Allt detta kan göra en betänksam.

Stor betydelse har i kommunistens infiltrationsarbete flyktingarnas resor till Polen i syfte att besöka sina familjer. För resan måste man ansöka om visum på konsulatet. Detta innebär i sig självt ett erkännande av kommunistregimens organ. Visum kan ges eller vägras. Polacker, som är kända för en motvillig inställning gentemot den polska beskickningen eller för sin oppositionella hållning gentemot kommunismen, vägras antingen visum eller får sådant på vissa villkor. Dessa villkor framställas vid privata samtal, oftast under de ovan nämnda bilutflykterna. Ibland räcker det med utträde ur den aktuella föreningen för politiska flyktingar, ibland suggererar man emigranten till att inse, att det inte skulle vara så dumt att ställa sig

positiv till konsulatets ansträngningar att göra livet drägligare och mera patriotiskt betonat för polackerna i Sverige. Samma påtryckningar kan göras apropå utresetillstånd för polacker som tänker besöka sina familjer i Sverige. Familjekänslan och nostalgien utgör en bred klaviatur, på vilken man kan spela på olika sätt.

Det är också flera gånger konstaterat att flyktingar, vilka besöker Polen, (även efter 1956, den polska oktoberrevolutionen och Gomulkas maktillträde) i regel förhörs noggrant av polska säkerhetsorgan. Dessa organ är särskilt nyfikna på flyktingens personliga kontakter bland emigranter och svenskar, på omständigheter som rör arbetsplatsen och på andra informationer om Sverige.

Den förhörde måste underteckna en förpliktelse att hålla samtalet hemligt. Det händer inte så sällan, att ett sådant förhör avslutas med att den besökande flyktingen undertecknar en förpliktelse att samarbeta med den polska säkerhetstjänsten eller underrättelseväsendet efter återkomsten till Sverige. Ur regimen synpunkt garanteras tystnadsplikten av det faktum, att flyktingens familj befinner sig i Polen. Den utgör panten. I lindrigare fall räcker det med att man meddelar att pratsamhet betyder vägrat visum i framtiden.

Vissa engångs-turister har berättat om sådana förhör och även er-

känt, att de undertecknat förpliktelse om samarbete. Men det är många som gjort detsamma utan att efter sin återkomst till Sverige för någon ha berättat vad som förevarit under förhöret.

De svenska myndigheternas inställning till dessa resor verkar inte vara fullt konsekvent. Som politisk emigrant betraktas en person, som beviljats asyl på grund av att hans utvisning till hemlandet skulle medföra repressalier av politiska skäl. När således en politisk emigrant reser frivilligt till sitt hemland utan att frukta repressalier, betyder det att skälet för asyl bortfallit. Följden av detta borde vara indragande av vederbörande flyktingstatus och främlingspass. Men denna princip tillämpas inte av de svenska myndigheterna. Givetvis befinner sig flyktingar, vilka redan beviljats svenskt medborgarskap, i ett annat läge.

Vad jag här skrivit påminner mera om en hemlig polisrapport av förkrigsdatum än om en politisk artikel. Men vi lever nu i andra tider, i en tid av ideologisk kamp, vilken innebär alla tänkbara former av indirekt aggression. Flyktingfrågan efter det andra världskrigets utbrott är inte längre utslutande en ekonomisk och humanitär fråga utan också ett komplicerat politiskt spørsmål som har direkt samband med landets säkerhet. Ämnet bör angå alla.